

ТРАСПАРЕНТНІСТЬ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Бутенко В.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Белінська Ю.В.

здобувач II (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

*Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
м.Одеса, Україна*

У сучасних умовах банківський сектор України знаходиться на етапі структурних та операційних перетворень, де однією з ключових проблем залишається втрата довіри до банків на фоні численної низки банкрутств, незахищених прав вкладників, приховування реальних власників банків. Виходячи із цього виникає проблема транспарентності, тобто прозорості діяльності банків. На сьогодні однією з умов розвитку українських банків є розкриття достовірної та прозорої фінансової інформації, що буде доступна для кожного учаснику ринку банківських послуг та яка буде подаватися у зрозумілій для них формі. Необхідність у такій інформації обумовлюється бажанням учасників ринку оцінити можливі ризики проведення майбутніх операцій. Тож існує потреба у дослідженні прозорості банківської діяльності та визначенні ефективних методик розрахунку рівня транспарентності.

Транспарентність економічного розвитку навіть для сучасної ринкової економіки розвинених країн світу є досить новою, недостатньо дослідженою проблемою. Вона не випадково пов'язується зі стійким характером розвитку сучасної економіки, оскільки саме для стійкості властива транспарентність як відкритий і прозорий стан економіки. На якій основі створюється ця транспарентність, як вона поєднується зі стійкістю економічного розвитку-це ті питання, які продовжують порушувати великий теоретичний і науково-практичний інтерес дослідження.

Оскільки банки функціонують в ринковому середовищі і діють як комерційні структури, будь-який з них на ринку характеризується ймовірністю банкрутства, не відомій його клієнтам, тобто має місце асиметрія інформації. За цих умов оцінити фінансову стійкість банків тільки на підставі фінансових показників є недостатнім. Вкрай важливим є рівень прозорості в оцінюванні фінансової стійкості банків. Прозорість (transparency) – це розкриття банком всім зацікавленим особам (кредиторам, інвесторам, громадськості) інформації щодо цілей діяльності, правових, інституційних і економічних основ, принципових рішень і їх обґрунтування, даних та інформації, прямо або опосередковано пов'язаних з діяльністю банку, а також умов підзвітності в повному обсязі, в доступній формі та на своєчасній основі [1].

Проблема прозорості та механізмів її реалізації в банківській сфері значна увага приділяється Світовим банком, Міжнародним валютним фондом, Банком міжнародних розрахунків. В основу підходу до реалізації прозорості покладено чотири принципи [3]:

1. максимальний доступ до інформації;
2. обмежений перелік виключень;
3. чіткий регламент інформаційного запиту;
4. право оскарження відмови в наданні інформації.

Забезпечення прозорості на рівні комерційних банків здійснюється через обов'язкове розкриття банками інформації про їх фінансовий стан, фінансові результати, прийняті ними ризики, організаційну структуру та інші дані [3].

У контексті антикризового менеджменту прозорість учасників банківського ринку забезпечує[2]:

1. ефективний розподіл ресурсів на фінансовому ринку через усунення інформаційної асиметрії;
2. зниження частоти банківських криз і витрат, пов'язаних з їх подоланням;
3. швидке відновлення проблемних банків в посткризовий період;
4. підтримка високої ринкової дисципліни та культури банківської справи.

Поряд з позитивними ефектами від підвищення прозорості банку слід зважати на негативні аспекти, зокрема зростання витрат. Прямі витрати безпосередньо пов'язані з прозорістю та обумовлені необхідністю підготовки та своєчасного надання точної та релевантної інформації, що, як мінімум, вимагає наявності інформаційних систем і систем бухгалтерської звітності, додаткових витрат на оплату праці співробітників бухгалтерії, ризик-менеджерів, співробітників ІТ-підрозділів тощо. Непрямі витрати пов'язані з тим, що банківська діяльність пов'язана з інформаційно-насиченими продуктами та технологіями, які, в разі оприлюднення інформації про них, можуть бути використані конкурентами [1]. Зважаючи на це, беззаперечним є твердження, що витрати на забезпечення прозорості мають компенсуватись позитивним впливом на фінансову стабільність банку та зростання рівня ринкової дисципліни.

НБУ, враховуючи міжнародні стандарти транспарентності й практику закордонних банків в цій сфері, також розробив ряд нормативних документів, в яких регламентовано перелік інформації про ризики, яку банки в обов'язковому порядку повинні оприлюднювати в складі офіційної фінансової звітності, й порядок її розкриття. Визначено вимоги з боку регулятора і про розкриття структури власності банків. Однак, досі не розроблено єдиної методики визначення рівня транспарентності в оцінюванні фінансової стійкості банку. Зазвичай, вона оцінюється в Україні на основі системи показників, що характеризують окремі складові фінансової діяльності банку, а питанням транспарентності ще не приділяється достатньої уваги.

Отже, банкам потрібно виробити стратегію в сфері інформаційної політики, нарощувати свою інформаційну активність, бути більш відкритими до інвесторів та клієнтів. Утвердження транспарентності в практику діяльності банків України постає у ряді найзагальніших завдань як банківського менеджменту, так і державного регулювання банківського бізнесу.

Поруч з цим шукають свого вирішення проблеми кількісного виміру рівня банківської транспарентності, місця банківської таємниці, зокрема інформації про бізнес клієнтів, у концепції транспарентності банківської. Таким чином, для підвищення транспарентності банківського сектору України потрібна системна та тривала робота з реалізації розглянутих заходів, перш ніж можна буде говорити про якісне оновлення банківського сектору.

Список використаної літератури:

1. Nuutinen A., Takalo T. Enhancing bank transparency: *A re-assessment. Review of Finance*. 2002. №6(3). P. 429-445. URL: <https://academic.oup.com/rof/article-abstract/6/3/429/1595083> (дата звернення 16.02.2022).
  2. Буряк А. В., Вяхірсва К. О. Транспарентність банків як інструмент відновлення довіри до фінансового сектору країни. *Проблеми і перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України*: зб. матеріалів II Всеукраїнської наук.-практ. конф., 23 лист. 2017 р. Суми: СумДУ, 2017. С. 208-21 URL: <https://www.essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/66116> (дата звернення 17.02.2022).
  3. Чуб О.О. Транспарентність у діяльності ділових та центральних банків у глобальному просторі. *Економіка і регіон*. 2012. № 1 (32) С.81-85 URL: <https://jfab.donnu.edu.ua/article/view/2839> (дата звернення 17.02.2022).
-